

פתקא טבא

רשימות וכתבים מלאים זיו ומפיקים נוגה

מעטרו"ת מורנו הרב אליהו בן ר' נחמן טאבאק זצ"ל הכ"מ

מתוך מה שרשם בכתב ידו על מאות פתקאות ועל גליוני ספריו

פרשת ויקהל-פקודי (פרה)

שמות ל"ה כ"ז והנשאים הביאו את אבני השם וגו'. ע"י רש"י וז"ל, א"ר נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו נשיאים, יתנדבו צבור מה שמתנדבים ומה שמחסיין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו צבור את הכל שנא' והמלאכה היתה דים, אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השם וגו'. לכך התנדבו בחנוכת המזבח בתחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משם - והנשאים כתיב, עכ"ל.

אלא דצ"ב שהרי חסרות שתי אותיות - יו"ד שבין ש"ן לאל"ף, ויו"ד שבין אל"ף למ"ם? עוד יש להעיר שבפרשת נשא בחנוכת המזבח כתיב [במדבר ז' י'] ויקריבו הנשאים את חנוכת המזבח ביום המשח אותו, ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. הנה בראשונה חסרה מלת הנשאים יו"ד ראשונה, ובשנייה יו"ד שני' וטעמא בעי. והביאור בזה עפ"מ"כ הרמב"ן והאוה"ח"ק שם בפרשת נשא בשם הספרי, שכל אחד מהנשיאים כיון מדעתו בהבאת חנוכת המזבח ולא נטלו עצה זה מזה. נמצא שקלוקל העצלות גרם שיחסר אות יו"ד משם דהיינו יו"ד ראשונה ששייכת לשם נשיא. ובתיקון זריזותם בחנוכת המזבח נתמלא יו"ד שבנשיא וחסרה יו"ד שני' ששייכת ללשון רבים של נשיאים, כלומר שלא נזדרזו כרבים אלא כל אחד הביא קרבנו מעצמו כיחיד כנ"ל, ולכך לשון רבים חסרה.

ונפלא לפי"ז שבנשיאים שבפרשת נשא בראשונה חסר יו"ד הראשון, השייך למילת נשיא, ואח"כ חסר יו"ד של נשיאים לשון רבים. ובפרשתנו רמזה תורה העצלות שבתחילה והזריזות שבסוף, ולכך חסרות במילת "והנשאים" שתי היו"דין.

שמות ל"ט ו' - מוסבות משבצות זהב במלאתם.

דבריו הנפלאים של מהרי"ל דיסקין בפרשה זו, דעליה מוסבים דברי אמו"ר בהערותיו: איתא בגמרא סוטה מ"ח ב' דפי' במלאתם היינו שלא הי' נחסר מהאבן כלום דהי' כותב על האבן בדיו ומראה להן השמיר ונחקק בו האותיות כתאנה המתבקעת מאלי' ואינה חסרה כלום וצריך להבין דהנה גם גבי אבני השם של האפד הי' ג"כ ככה דילפינן להו מהדדי ואמאי לא כתב במלאתם לעיל גבי אבני השם של האפד המוקדם בפרשה. ונראה לרבינו ז"ל ליישב כן דאי הוי כתיב לעיל הך במלאתם לא הוי ילפינן דפי' שאינו נחסר מהאבן כלום אלא דהו"א דה"פ של מילואתם דחקיקת האותיות לא יהי' בעת שיהי' כל אבן בפני עצמו כי אם אחרי שישים אותם המשבצות, דהיינו נמי פי' של במלאתם אחרי שהאבנים ממלאים את המשבצות כמ"ש לעיל פ' תצוה כ"ח פ' י"ז ומלאת בו מלאת אבן (ויעויין ברש"י שם פ' כ' ד"ה משבצים וכו' ומלאת). אמנם כ"ז היינו טועים דוקא אי הי' כתוב הך במלואתם גבי האפד, אבל בכאן גבי החשן לא נוכל לומר כן. והוא בשנקדים במאי דכתיב לעיל פ' תצוה (כ"ח פ' כ"א) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל וגו' פתוחי חותם איש על שמו יע"ש, והקשה רבינו ז"ל דמאי פי' והאבנים תהיין על שמות ב"י איפכא הוי לי' למימר

פתקא טבא

רשימות וכתבים מלאים זיו ומפיקים נוגה

מעטרו"ת מורנו הרב אליהו בן ר' נחמן טאבאק זצ"ל הכ"מ

מתוך מה שרשם בכתב ידו על מאות פתקאות ועל גליוני ספריו

שמות בני ישראל תהיין על האבנים. ועוד מאי הכונה פתוחי חותם והלא בהחותם כתובים האותיות בהיפך כדי שיבואו ישר על השעוה, אבל פה בהאבנים הלא היו צריכין האותיות להיות כתובים ביושר כדי שיוכלו לקרוא אותם בעת ששואלין בהם הכהן כדאיתא ביומא. ע"כ פירש רבינו ז"ל דברי הכתוב בהאבנים תהיין על שמות ב"י ופתוחי חותם ה"פ שהאותיות היו עשויים כמו שעושיין על החותם שעושיין האותיות מהופכות, כן היו חקוקים על האבנים מעבר אחד מהופכות, אמנם מרוב בהירות של האבנים ומזוהרם היו נראים ונקראים ביושר מעבר השני של האבן לצד חוץ, והיו נותנים הצד של האבן שבו האותיות חקוקים מהופכות לגבי גוף הכהן והצד החלק שבו נקראים האותיות ביושר לצד חוץ, דאילו הי' חוקקים האותיות ביושר לצד חוץ איננו יפה כלל דאז הי' נראה האבן מרוסק ומשובר לרסיסים, וזה לא יפה כלל.

וזה פ"י הכתוב והאבנים תהיין על שמות ב"י דהיינו שכל עובי האבן הי' על גבי האותיות שהיו אותיות פתוחי תותם ר"ל מצד השני היו מהופכות כמו בחותם אבל מחוץ בצד החלק היו נקראים ביושר נמצא לפי דברינו ניחא דדוקא גבי האבנים של האפד יש לטעות דפי' במלואתם ללמוד דהיו חוקקים על האבנים דוקא אחרי מלואם ונתינתם בהמשבצות משום דהיו יכולים היטב לחקוק בהם גם אחרי מלואם בהמשבצות דהא המשבצות היו פתוחין משני הצדדים אך היה מחזיק את האבן כמין טבעת ומשני הצדדים כמין מזלגים ושינים, וא"כ שפיר נוכל לומר דהיו חוקקים אותם אחרי נתינתם בהמשבצות, והו"א דלהכי כתוב הך במילואותם לומר שצריך לחוקקם דוקא אחרי מילואותם, ולא הו' ידעין לפי' הגמרא דסוטה הנ"ל, האומנם גבי החושן דהאבנים היו מתמלאין וקבועין בתוך החושן כמ"ש וימלאו בו ארבעה טורים אבן וגו' והוא הי' עב וכפל כמ"ש בפרשה, וכבר הקדמנו דהיו צריכין לחקוק האותיות מהעבר השני, והאיך היו יכולין לחקוק אחרי המלוי ובעת שהי' כבר קבוע בחושן וזה אי אפשר, ע"כ מוכח מזה כפי' הגמרא דפי' במילואותם קאי על האבן גופא שלא נחסר ממנו כלום אך נשאר שלם.

ובמה שכתבנו יובן גודל הנס של האורים והתומים דאיתא בגמ' אורים שמאירים את דבריהם תומים שמתמים את דבריהם, ועיין ביומא שהיו בולטות או מצטרפות ע"ש, והיינו שנכנס בתוכו אור של מעלה גדול כ"כ שהי' פולש והולך דרך החושן שהי' עב וכפול ומאיר את כל אות ואות הנצרכים לתשובת השאלה של הכהן, כמו עלה והצלח שהיו נראים לעיני הכהן בכתב מאיר וברור, וזה הי' נס נפלא למעלה מדרך הטבע קבוע לדורות למען ידעו כי הי' שוכן בתוך בני ישראל ודו"ק היטב.

ע"כ דברי מהרי"ל דיסקין. וזה אשר כתב ע"ז אמרו"ר הכ"מ:

שמות ל"ט ו' – ויעשו את אבני השהם וגו' מפתחות פתוחי חותם על שמות בני ישראל. עי' תרגום אונקלוס "גליפן כתב מפרש". ויש להעיר שלא תרגם כאן באבני השהם "פתוחי חותם" – "כגלוף דעזקא", ואילו לקמן בפסוק יד באבני החושן תרגם "כגלוף דעזקא". ובפרשת תצוה תרגם "כגלוף דעזקא" הן באבני השהם והן באבני המילואים. וכן הוא בתרגום יב"ע כבתרגום אונקלוס.

וע"ע שמות ל"ט ל' ויעשו את הציץ וגו' ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קודש לה'. ויש נוסחאות בתרגום אונקלוס שכתוב כאן כגלוף דעזקא כתב מפרש, ואית נוסחאות דלא גרסי הכי, אלא "גליף כתב מפרש".

פתקא טבא

רשימות וכתבים מלאים זיו ומפיקים נוגה
 מעטרו"ת מורנו הרב אליהו בן ר' נחמן טאבאק זצ"ל הכ"מ
 מתוך מה שרשם בכתב ידו על מאות פתקאות ועל גליוני ספריו

ולמאן דלא גרסי כגלוף דעזקא, יתקיימו דברי מהרי"ל דיסקין. וכן הוא בתיוב"ע.

שמות ל"ט ל"ג - ויביאו את המשכן וגו', פירש"י וז"ל "שלא היו יכולין להקימו, ולפי שלא עשה משה שום מלאכה במשכן, הניח לו הקדוש ברוך הוא הקמתו, שלא היה יכול להקימו שום אדם מחמת כבוד הקרשים, שאין כח באדם לזקפן, ומשה העמידו. אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא איך אפשר הקמתו על ידי אדם, אמר לו עסוק אתה בידך נראה כמקימו, והוא נזקף וקם מאליו, וזהו שנאמר (שמות מ יז) הוקם המשכן, הוקם מאליו. מדרש רבי תנחומא, "עכ"ל רש"י.

בחומשו של אאמו"ר ז"ל נכתב בצדו: **"בדברי ר' תנחומ' יתיישב תמיהת פי' הרא"ש בנדר' ל"ח ב' ד"ה "דאריך", עיי"ש ותשמח."**
 וזה ביאור דבריו הנעימים:

בגמ' נדרים (לח עמ' א) איתא - אמר ר' יוחנן אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו, וכולן ממשה. גבור - דכתיב: ויפרוש את האהל על המשכן, ואמר מר, משה רבינו פרסו, וכתיב, עשר אמות ארך הקרש וגו'. ומקשינן התם על ראייה זו, ונדחית הראיה מהמשכן ומייתי ראייה אחרת מהלוחות. ועיי"ש בפי' הרא"ש שהקשה למה להו להוכיח שמשה היה גבור ממה שפרש את יריעות האוהל, אמאי לא מייתנין ראייה ממה שהעמיד את הקרשים גופא, כדכתיב במשה "וישם את קרשיו". אמנם לדברי מדרש רבי תנחומא הנ"ל יובן, שמשה רבינו לא העמיד את הקרשים בכוחו אלא רק עסק בהם בידיהם ונקפו וקמו מאליהם, ותו ליכא ראייה דמשה גבור היה, וק"ל.

שמות ל"ט מ"ג - ויברך אותם משה. עי' רש"י שכתב "אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו וגו' והוא אחד מי"א מזמורים שבתפלה למשה" ע"כ. נ"ב - כאן הקדים יהי רצון שתשרה שכינה לפסוק ויהי נועם. אך עי' פרשת שמיני (ויקרא ט כ"ג) ברש"י ד"ה ויצאו ויברכו את העם שכתב איפכא וז"ל "אמרו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם", דהיינו קודם ויהי נועם ואח"כ שתשרה שכינה וגו', ויפלא.

חזק חזק ונתחזק

דובב שפתי ישנים

יו"ל לזכות עילוי נשמת הרב אליהו בן ר' נחמן זצ"ל
שדבריו הם זכרונו

דוא"ל להערות - piskatava@gmail.com